

Pataki Ferenc

(1950–2011)

Pataki Ferenc okl. kohómérnök 1950. február 4-én született Tiszavárkonyban. Szolnokon a Tiszaparti Gimnázium és Szakközépiskolában érettségizett.

1973-ban a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Kohómérnöki Karán a metallurgiai szak öntész ágazatán szerzett kohómérnöki oklevelet.

1973 szeptemberétől a Könnyűipari Gépgyártó Vállalat váci vasöntödéjében dolgozott öntödei üzemvezetői munkakörben. Az öntödében 140–150 dolgozó munkájáért volt felelős. Tevékeny része volt abban, hogy a 70-es évek végén indukciós kemencét telepítettek, és bevezették a gömbgrafitos öntöttvas gyártását.

1982 májusától Gödön, a Dunamenti Mgtsz-nél vállalt munkát, a melléküzemágként működő színesfémöntöde munkáját irányította művezetőként, majd üzemvezetőként. 1988-ban elvégezte a MÉM Mérnök- és Vezetőtovábbképző Intézet tanfolyamát. A tsz öntészeti tevékenységének átszervezése után az 1991 januárjában alakult Dunamet Öntészeti és Kereskedelmi Kft. ügyvezetője lett. Az irányítói tevékenységen túl, az akkori körülményeknek megfelelően, sokszor fizikailag is

részt vett a formázásban és öntésben.

1992-ben alapította meg a Metipker Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. néven működő családi vállalkozását, amelynek ügyvezetését súlyosbodó betegsége miatt 2010 végén gyermekeire bízta. Az irányításával lassan 20 éve működő öntöde állandóan igazodott megrendelőinek folyamatosan bővülő igényeihez és a minőségbiztosítási normákhoz. A Vácott levő telephelyen, 1000 m²-es csarnokban, elsősorban a hazai gép- és elektromos ipar számára gyártanak egyedi és kissorozatú öntvényeket réz- és alumíniumalapú ötvözetekből, homok- és kokillaöntéssel. Az öntvények egy részét nagyjából megmunkálás után értékesítik.

Pataki Ferencben igaz barátot, családját rajongásig szerető embert veszítettünk el 2011. január 25-én bekövetkezett halálával. A gödi újtemetőben a római katolikus egyház szertartása szerint 2011. február 11-én vettek tőle búcsút családtagjai, rokonai, barátai, ismerősei.

Kedves Feri Barátunk!

Mindannyiunk nevében kívánok Neked utolsó Jó szerencsét!

Lengyel Károly

Tarján Béla

(1935–2011)

Tarján Béla aranyokleveles kohómérnök 2011. március 24-én hosszantartó, súlyos betegség után elhunyt.

1935. február 16-án született Tóvároskertben. 1942-ben családjával együtt Sopronba költözött, ahol középiskolai tanulmányait is végezte. Az érettségi után 1953-ban felvételt nyert a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem kohómérnöki karára, ahol 1958-ban technológus kohómérnöki oklevelet szerzett.

Első munkahelye a Láng Gépgyár vasöntödéje volt, ahol üzemtechnológusként részt vett a nagyméretű turbinaházak és forgattyúházak öntési technológiáinak, valamint a magnéziumkezeléses gömbgrafitos öntöttvas gyártási technológiájának a kidolgozásában.

1962-ben a Csepeli Fémműbe került, ahol fejlesztő technológusként elsősorban a könnyűfém dugattyúötvözetek szemcsefinomításával és a dugattyúházak kihozatalának a javításával foglalkozott eredményesen.

1968-tól a Vasipari Kutató Intézet öntödei osztályán tudományos munkatárs volt. Itt témafelelősként fémolvadékok gáztartalmának meghatározási módszereivel, a gáztartalom csökkentésének lehetőségeivel, tisztító- és fedősók előállításával, a nyomásos öntőszerszámok élettartamának növelésével foglalkozott. Ezekből a témákból több publikációja is megjelent.

1972-ben ismét a Csepeli Fémműbe került, ahol a cső- és rúdhúzó üzem rekonstrukciós beruházási programjának munkáiban vett részt.

1976-tól az Öntödei Vállalat központjában dolgozott tudományos tanácsadóként. Itt részben fémolvadékok modifikálásával, részben könnyűfém-öntészeti fedősók kifejlesztésével foglalkozott. Az utóbbi témában az általa kifejlesztett fedősót Apcon, a Könnyűfémöntödében ipari méretekben alkalmazták.

1991-től 1993-ig egy présöntő kft.-ben, majd 1995-ös nyugdíjazásáig a Ganz-Invest Kft. könnyűfémöntödéjében dolgozott.

Az OMBKE-nek 1955 óta tagja volt, és ott aktívan dolgozott. Egy ideig titkára, majd elnöke volt a könnyűfémöntészeti munkabizottságnak.

Tarján Béla a kohász-öntész szakma szeretete mellett a komolyzenét is szerette és művelte is. Már középiskolás korában tagja volt a Soproni Szimfonikus Zenekarnak, később, az egyetem elvégzése után a Vasas Szakszervezet központi zenekarában játszott.

Béla barátunk temetése 2011. április 8-án volt a Farkasréti temetőben, ahol nagyszámú gyászoló búcsúztatta, családtagok, rokonok, barátok, ismerősök, volt évfolyamtársak mondtak neki megtört, fájó szívvel utolsó jó szerencsét.

Hédai

Dr. Petrusz Béla

(1942–2011)

A hazai fémkohászat egyik meghatározó egyénisége távozott örökre. Petrusz Béla életében – mint cseppben a tenger – a huszadik századi Magyarország mérnöki pontossággal képeződött le. A felvidéki pedagógus család Székesfehérvárra letelepedve éles eszű fiát műszaki pályára szánta. Így végezte el a gépipari technikumot, ahonnan egyenes út vezetett a miskolci – akkor még – Nehézipari Műszaki Egyetemre. A gyártástechnológus szakon szerzett oklevél visszavezette Székesfehérvárra, ahol az akkor egyik legkorszerűbb alumíniumipari vállalatnál, a Székesfehérvári Könnyűféműben helyezkedett el. Hamarosan élete meghatározó helyszínévé vált ez a folyamatosan fejlődő üzem, amely a magyar alumíniumipar legnagyobb termelési értékét előállító üzemévé fejlődött ekkorra.

Hamar megismerte a fő termelőüzemeket: az öntödétől a présműn és hengerművön át a préskovács üzemig. Az üzemfenntartási feladatoktól a rekonstrukciók területére helyezte át tevékenysége súlypontját, ahol karrierje töretlenül ívelt a karbantartási technológustól a karbantartási divízió főmérnök-helyettesi posztjáig.

Mindig vonzották az újszerű feladatok, az igazi nagy műszaki kihívások. Így amikor karnyújtásnyira került egy új, 100 kt kapacitású alumíniumkohó megvalósítása Inotán, hamarosan a beruházás-előkészítés főmérnökeként vállalt ott munkát. A nagyszabású vállalkozás meghiúsult ugyan, de Petrusz Béla Inotán maradt beruházási, majd karbantartási területen.

Jelentős szerepet vállalt az elektrolízis üzem rekonstrukciós fejlesztésében, amely a munkaegészségügyi feltételek javítása mellett – az ún. száraz gáztisztítás bevezetésével – jelentős környezeti javulást is eredményezett az üzem térségében. Olyan innovációs tevékenységek meghatározó személyiségévé vált, mint a Japánból vásárolt kohórekonstrukciós ismeretanyag adaptálása, a timföld pontadagolás és a száraz gáztisztítás bevezetése, a folyamatszabályozás szériaszintű kiterjesztése. Hitte, hogy a kitartó fejlesztő munka meghozza az eredményeket. Így sikerült az elektrolízis 1992-ig engedélyezett üzemben tartását 2006 januárjáig meghosszabbítani. Meghatározó hatása volt az üzemben folyó félgyártmánygyártás (huzal, tárcsa, keskenyszalag) versenyképességének fejlesztésében, a technikai-technológiai színvonal emelésében.

Petrusz Béla már a 80-as évek végétől egy olyan vállalati struktúra kidolgozásán fáradozott, amely a rendszerváltást követően a privatizált hazai alumíniumipar legoptimálisabb szervezeti és gazdálkodási kereteit határozta meg a korábbi vertikum átalakításával. Alapítója, résztulajdonosa, vezérigazgatója, alelnöke, majd elnökségi tagja volt a Magyar Alumínium részvénytársaságnak.

Lankadatlan aktivitása nem korlátozódott a szorosan vett vállalatvezetési kérdésekre. A sportot, a szabadidő aktív eltöltését mindig támogatta. A Köfém SC Vitorlás Szakosztályától az Inotai Gyári Sport Club elnöki posztjáig e tevékenységek feltételeinek biztosításán fáradozott, de önmaga is aktív sportoló volt: vitorlázott, sielt.

Inotára kerülése után kapcsolódott be az OMBKE helyi szervezetének munkájába, majd 1997-től a Fémkohászati Szakosztály elnöke lett. Sajátságos vezetési stílusával a nehéz éveket élő kohászat egyesületi életében új irányokat tudott szabni. Fontos volt tartalmas véleménye, higgadt hangja a szakmai találkozók, az OMBKE ülésen. Hiányozni fognak okos tanácsai, a megoldást kereső kompromisszumkészsége. Mestere volt a konfliktusok, az érdekkülönbségek kezelésének. Munkáját az Egyesület 2002-ben Szent Borbála-éremmel, 2004-ben Kerpely Antal-éremmel, 2006-ban tiszteleti tagsággal ismerte el.

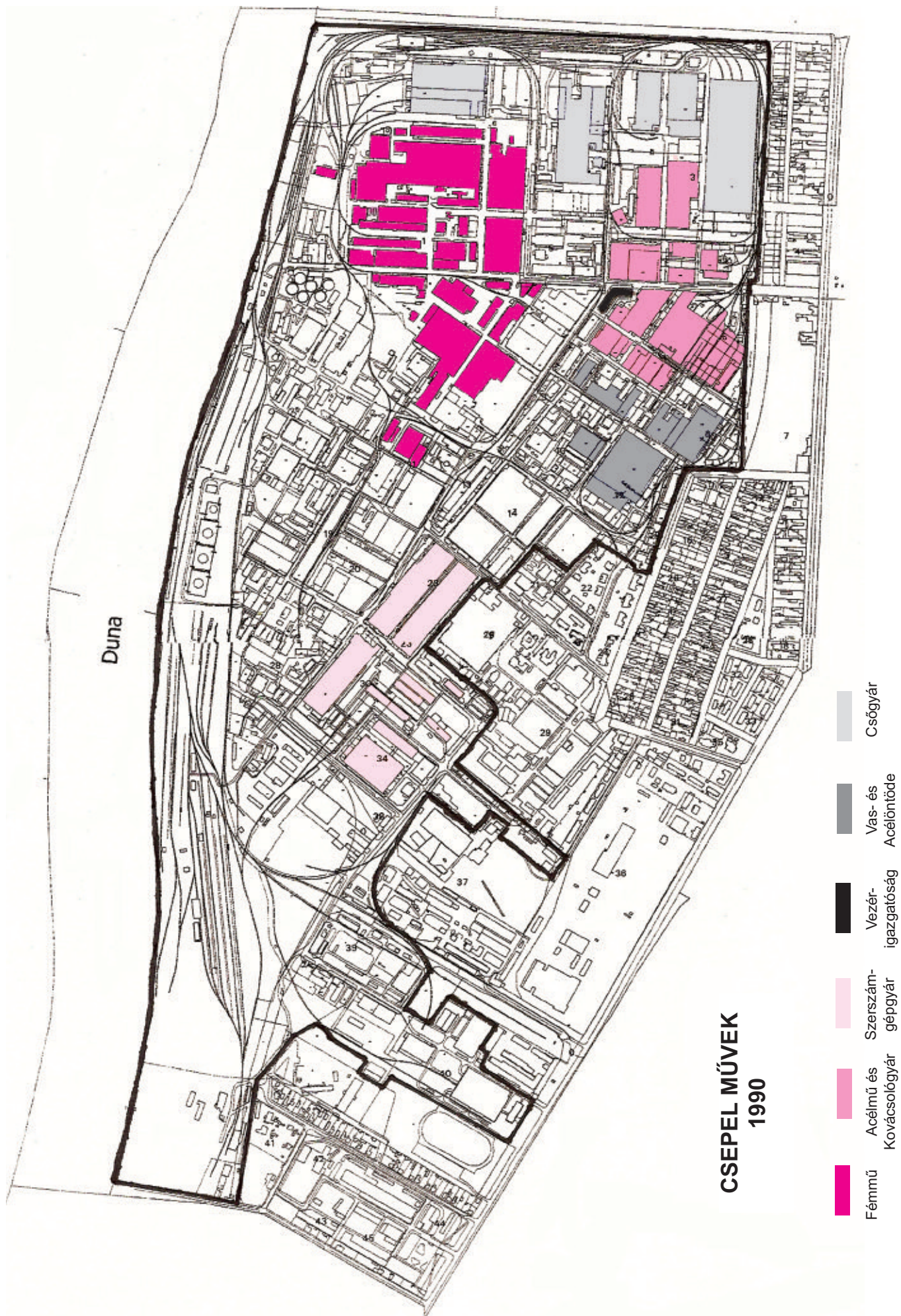
2010. szeptember 10-én, Selmecebányán az OMBKE küldöttgyűlés – szakosztályelnökként – az OMBKE alelnökévé választotta meg, ez utóbbi posztra harmadszor. Selmecebánya és a selmeci hagyományok ápolása szívügye volt, mint ahogy felvidéki származása kapcsán a határainkon túl élő magyarok ügye, sorsa is.

Széleskörű ipari ismereteit, személyes kapcsolatait a Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Nehézipari Tagozatában is hasznosította.

A székesfehérvári Béla úti temető ravatalozójában munkatársai, ismerősei, családtagjai búcsúztatták a családapát, az unokáiért bármire képes nagyapát, a szerető férjet, és a hazai fémkohászat és félgyártmánygyártás meghatározó személyiségének utolsó Jó szerencsét kívánva mi is!

Béla! Nyugodj békében!

Hajnal János és Szablyár Péter

**CSEPEL MŰVEK
1990**

- Fémű
- Acélmű és Kovácsológár
- Szerszám-gépgár
- Vezér-igazgatóság
- Vas- és Acélöntöde
- Csöggár

A Csepel Művek főbb vállalatainak elhelyezkedése 1990-ben
(A Volt egyszer egy Csepeli Fémű... c. cikk 1. ábrája)

Szemelvények kohászatunk múltjából

Dobsina (németül Dobschau, szlovákul Dobšiná)

A 16–18. században a magyarországi vasgyártás egyik központja Dobsina volt, amelyet az 1340 táján betelepített szászok alapítottak. 1417-ben már mezőváros. A környező hegyekben az arany, ezüst és réz mellett főleg vasat bányásztak. 1556-ban három olvasztókemence és három hámor működött, négy hámor pedig üzemem kívül állt, 1592-ben pedig egy massa és hét hámor dolgozott. (A massa a vasbuca latin massa ferri nevéből származik, és Magyarországon legkorábban 16–17. századi forrásokban fordul elő, kizárólag Dobsinára vonatkozó szövegekben, jelentése: vasolvasztó kemence.)

A dobsinai felső kohó a 19. sz. végén

A kemencéket és hámorokat kezdetben jobbágyok, a 17. századtól jómódú helybeli, iglói és rozsnói polgárok létesítették és tartották üzemben. Közülük kimagasodik *Lányi Pál*, aki 1696-ban nemességet kapott, 1703-ban *II. Rákóczi Ferenc* szolgálatába állt, országos vasinspektor lett, a szatmári béke után pedig Gömör vármegye alispánja és országgyűlési követe, császári-királyi hadiszállító. Rákóczi költségén 1707-ben Dobsinán „acél- és bombaöntő hutát” épített, ezt tíz év múlva szárazabb helyre telepítette, és nagyolvasztóvá akarta átépíteni, de kudarcot vallott. 1722-ben Dobsina északi határában, a Gölnic völgyében vállalkozása már sikeres volt, a nagyolvasztó közelében fekvő egyik hámort pedig frisstűzzé alakította át. Ez a – később felső kohóként is emlegetett – vasmű a 19. század végéig működött. 1726-ban tíz olvasztókemence és hat hámor volt Dobsinán, ebből négy kemence és két hámor *Lányi Pálé*.

1760-ban a Dobsina-patak mentén, a várostól nyugatra egy második nagyolvasztó kezdett működni, melyhez három év múlva hámor csatlakozott. Ez a vasmű a város tulajdona volt, és később belső kohónak nevezték. 1779-ben a *Lányi-kohó* 2200 bécsi mázsa nyersvasat és 970 mázsa kovácsvasat, a belső kohó 3200 mázsa nyersvasat és 2500 mázsa kovácsvasat gyártott.

A *Lányi* család kihalása után, 1786-ban a felső nagyolvasztót a hozzá tartozó hámorral együtt Dobsina város vette meg. Mindkét vasművet bérlők működtették. A jelentősen átépített felső kohót a 19. sz. első felében *Sárkány Károly* bérelte, 1846-ban 18 ezer mázsa nyersvasat termelt, ennek egyharmadát helyben dolgozták fel, a többit a Rhónic környéki hámorokban. A belső kohót 1858–69 között a Coburg herceg-féle vasgyár bérelte, évente átlagosan 20 ezer mázsa nyersvasat és 75 mázsa vasöntvényt gyártottak. A felső kohót 1864-ig a kincstár vette bérbé, 1862-ben felújította, az évi vastermelés 35 ezer mázsára nőtt.

A 19. sz. utolsó harmadában a két dobsinai nagyolvasztó bérlői többször változtak. A felső kohót hosszabb ideig a *Sárkány* család tulajdonába került *Concordia* társulat bérelte, melynek a Csetnek és a Sajó völgyében három nagyolvasztója volt (*I. ábra*). A belső kohót *gróf Andrássy Manó* bérelte, aki a Sajó mentén hat nagyolvasztót birtokolt.

A 19. sz. vége felé a felső kohó a *Prihradny-féle* vasgyártársulat bérletében működött, a nyersvasat a társulat bujakovai frissítő- és hengerművében dolgozták fel. A belső nagyolvasztót *Horváth Sándor* és társai bérelték. A két dobsinai vasmű 1895-ben összesen 7000 t nyersvasat gyártott. A századforduló után már csak a belső kohó üzemelt, az 1904-ben alakult Borsodi Acél- és Acélárugyár Rt. bérelte, melynek Sajóközön (ma Kazincbarcika) volt martinacélműve, de pénzügyi nehézségei miatt négy év múlva a Nadrágyi Vasipari Társasággal fuzionált.

 K. L.

Források:

Heckenast G.: A magyarországi vaskohászat története a feudalizmus korában. Bp., 1991.

Rempert Z.: A Kárpát-medence vasgyártása a neoabszolutizmus korában. Bp., 2003.

Edvi Illés A. (szerk.): A magyar korona országainak gyáripára az 1906. évben. II. k. I. r. Vasipar. Bp., 1911.